

Onderzoeken 2012

Publieksjaarverslag

R m a

Een uitgave van de Rekenkamer Metropool Amsterdam

Voorwoord

Ieder jaar legt de Rekenkamer Metropool Amsterdam verantwoording af. Via onze website www.rekenkamer.amsterdam.nl kunt u kennis nemen van ons jaarverslag. In dat jaarverslag zijn al onze onderzoeken kort beschreven. In ons jaarverslag is ook de jaarrekening opgenomen.

Met dit bondige publieksjaarverslag willen we alle raadsleden en belangstellende burgers informeren over ons werk. In het publieksjaarverslag zijn bondige impressies te vinden van de onderzoeken die we in 2012 hebben gedaan voor Amsterdam (de centrale stad en de stadsdelen) en voor Zaanstad.

Jan de Ridder
Bestuurder/directeur
Rekenkamer Metropool
Amsterdam

Amsterdam, april 2013

Inhoud

1. Rekenkamer Metropool Amsterdam	1
2. Wat is er gedaan voor Amsterdam (centrale stad)?	2
3. Wat is er gedaan voor Amsterdam (stadsdelen)?	3
4. Rekenkamer Zaanstad	4

Rekenkamer Metropool Amsterdam

Een rekenkamer doet onderzoek naar de rechtmatigheid, doeltreffendheid en doelmatigheid van het lokaal bestuur. De Rekenkamer Metropool Amsterdam doet dat in Amsterdam en Zaanstad. In de beleidsvisie 2011-2016 is onder meer vastgelegd dat er extra aandacht zal zijn voor een bredere toepasbaarheid en toegankelijkheid van dit onderzoek. In 2012 is hier op meerdere manieren aan gewerkt.

Publicaties

Regelmatig leiden onderzoeken van de rekenkamer tot inzichten die ook buiten de Amsterdamse context relevant zijn. Om deze reden publiceren medewerkers met enige regelmatig artikelen in tijdschriften of vakbladen. Zo is er begin 2012 een betoog geschreven in het *VNG-magazine* over de actuele en de gewenste gang van zaken rond geheimhouding van informatie. De strekking was dat het noodzakelijk is dat raadsleden – die uiteindelijk beslissen over geheimhouding – goed worden voorgelicht over de procedures. Ook zou het helpen als alle partijen de afspraken over geheimhouding naleven en elkaar hierop aanspreken. Een tweede artikel is verschenen in februari 2013 in *TPC* en geeft een 'rekenkamerblik' op toezicht. Op basis van twee onderzoeken over dit onderwerp (over het GVB en de voorscholen in Amsterdam) concludeert het dat vooral belangrijk is een bewuste en beredeneerde keuze te maken waar de aandacht van het toezicht naar uit moet gaan. Goed toezicht is *doelmatig* toezicht.

Vervolgonderzoeken

Veel onderzoeken eindigen met een aantal aanbevelingen. Elk jaar houdt de rekenkamer door middel van opvolgingsonderzoeken – die gemiddeld twee á drie jaar later plaatsvinden – een vinger aan de pols bij de navolging van deze adviezen. In 2012 waren het er vier. Bij twee hiervan, een onderzoek naar Jeugdzorg en één naar achterstallig onderhoud bij Amsterdam centrum, bleken de aanbevelingen grotendeels opgevolgd. Bij een derde onderzoek gold dit voor de helft, en in één geval voor slechts twee van de negen aanbevelingen.

R a

Alle onderzoeken stedelijk

Onderzoek naar de uitvoering van de Wet WOZ in Amsterdam.

Het toezicht bij het GVB kent tekortkomingen.

Canonherzieningen einde tijdvak. De gemeentelijke aanbiedingen onderzocht.

Slecht zicht op gemeentelijk reserves, een verkenning.

Er is onvoldoende aandacht voor het toezicht op voor- scholen.

Het opvolgingsonderzoek Kunst- en cultuurbeleid leverde een aantal nieuwe aanbevelingen op.

Opvolgingsonderzoek Jeugd- zorg naar aanleiding van een eerder onderzoek uit 2008.

Verkenning naar de gang van zaken rond geheimhoudings- procedures.

Onderzoek naar de voortgang van bezuinigingen 2011-2014, de eerste in een reeks.

Opvolgingsonderzoek naar het verbeteren van het realiseren van zorgwoningen.

(On)verantwoord wachten op Jeugdzorg, in samenwerking met andere rekenkamers.

De rapporten zijn te vinden op www.rekenkamer.amsterdam.nl

Wat is er gedaan voor Amsterdam (centrale stad)?

Er is gewerkt aan zeventien onderzoeksprojecten, waarvan elf in 2012 zijn afgerond. Een aantal onderzoeken hebben veel aandacht getrokken.

Canonherzieningen einde tijdvak.

De gemeentelijke aanbiedingen onderzocht.

De gemeente Amsterdam bezit bijna alle gronden en geeft deze uit in erfpacht. Na afloop van de erfpachtovereenkomst (na 50 of 75 jaar) doet de gemeente tegenwoordig vaak een aanbod voor een nieuwe canon. Gaat de erfpachter niet akkoord, dan wordt de canon door een commissie van drie deskundigen vastgesteld. De aanbieding van de gemeente en het oordeel van de commissie lopen vaak nogal uiteen.

De deskundigen stellen in 82% van de gevallen de canon lager vast dan de gemeente aanbieding: gemiddeld 591 euro lager. Door de hoge kosten van de deskundigen zou het zowel voor de gemeente als voor de erfpachter voordelig zijn als kan worden volstaan met het gemeentelijke aanbod. De rekenkamer adviseert om het (systeem van de) gemeentelijke aanbieding transparanter te maken en de methode van de gemeente en die van deskundigen meer te laten overeenkomen.

Toezicht GVB

De gemeenteraad verzocht de rekenkamer onderzoek te doen naar het toezicht bij het Gemeente Vervoersbedrijf (GVB), om hieruit lessen te kunnen trekken voor de aanstaande verzelfstandiging van de Haven Amsterdam. De Rekenkamer constateerde dat de Raad van Commissarissen het toezicht organisatorisch niet op orde had en weinig aandacht besteedde aan de bedrijfsvoering. De gemeente werd in haar rol als aandeelhouder niet goed geïnformeerd over het gehouden toezicht – bijvoorbeeld over de bezoldiging van de directie – maar stelde hier ook geen vragen over. Het rapport raadt de gemeente aan om een bewuste invulling te geven aan haar rol als aandeelhouder en deze visie te vertalen in duidelijke afspraken met de toezichthouders.

Uitkomsten deelonderzoek bezuinigingen 2011-2014

De rekenkamer heeft in november 2011 aangekondigd de komende jaren de uitvoering van de bezuinigingen in haar onderzoeken te volgen. In 2012 zijn de uitkomsten van het eerste deelonderzoek aan de gemeenteraad via een rekenkamerbrief gerapporteerd. Onderzocht zijn de bezuinigingen op het Investeringsbudget Stedelijke vernieuwing (ISV), het rentestelsel, het vastgoedadvies en de bestuurlijke ondersteuning van de dienst Zuidas. De rekenkamer stelde vast dat slechts bij 2,1 miljoen van de 17,4 miljoen aan ingeboekte bezuinigingen sprake was van een daadwerkelijk structureel effect op de begroting. Dit kwam onder andere doordat bezuinigd werd op uitgaven met een incidentele dekking en doordat uitgaven werden verschoven naar andere posten in plaats van geschrapt. Het Amsterdamse rentestelsel is zo complex dat de voorgestelde bezuiniging erg moeilijk controleerbaar was. De rekenkamer constateerde dat het uiteindelijk toch neerkwam op een sigaar uit eigen doos.

Wat is er gedaan voor Amsterdam (stadsdelen)?

Er is gewerkt aan veertien projecten. Zes projecten zullen pas in 2013 worden afgerond. Het onderzoek naar de informatievoorziening rond de Erfpacht is uitgevoerd op verzoek van stadsdeel Zuid en is gerapporteerd in de vorm van een Rekenkamerbrief. De aansturing van welzijnsinstellingen is uitvoerig onderzocht voor alle stadsdelen.

Verzoekonderzoek Erfpacht

Ook voor stadsdeel Zuid is een onderzoek naar erfpacht verricht. Als de erfpacht afloopt doet de gemeente een aanbieding voor een nieuwe periode, of kan de erfpacht verlengd worden. In februari 2012 is geconstateerd dat de gemeente bij erfpachtaanbiedingen mogelijk burgers niet heeft geattendeerd op de alternatieve mogelijkheid tot verlenging – die vaak veel goedkoper is. De rekenkamer volgde het onderzoek dat Bureau Erfpacht naar de informatievoorziening verrichtte. Hun steekproef bleek onvoldoende zekerheid te bieden om fouten uit te sluiten. Het stadsdeelbestuur Zuid heeft hierop besloten om alle burgers die mogelijk niet volledig zijn geïnformeerd, alsnog met een brief op de hoogte te brengen. De rekenkamer kijkt mee of dit ook daadwerkelijk gebeurt.

Aansturing welzijnsinstellingen

Vanaf de jaren negentig is bij de aansturing van de welzijnssector gekozen voor een 'zakelijke aanpak', waarbij duidelijke afspraken over de geleverde resultaten centraal staan. Aan dit principe kleven echter een aantal hardnekkige problemen, concludeert de rekenkamer. De gedachte was dat welzijnsinstellingen zouden gaan functioneren als een maatschappelijke onderneming. In de praktijk blijkt dit lastig en te leiden tot bureaucratie en *verantwoordingsoverlast*. De rekenkamer adviseert om bij de bepaling van de inhoud van het welzijnswerk de instellingen als partner te benaderen. De opdracht die hier uit volgt moet duidelijk en meetbaar zijn, zodat de gemeente haar rol als controleur ook goed kan uitvoeren. Tenslotte roept de rekenkamer op om procedures niet onnodig ingewikkeld te maken en veranderingen geleidelijk door te voeren.

Alle onderzoeken in stadsdelen

Twee vergelijkende onderzoeken naar dienstverlening omtrent evenementenvergunningen, paspoorten en uittreksels.

De 'zakelijke aanpak' bij de sturing van welzijnsinstellingen leidt ertoe dat het stadsdeel soms een partner, en soms een controleur is.

De stadsdelen hebben weinig grip op de verkoop van vastgoed-bezit omdat de doelstellingen en alternatieven niet helder zijn.

Het beleid rond wonen met zorg in stadsdeel centrum is onvoldoende uitgewerkt.

Het onderzoek naar de bezuinigingen 2011-2014 laat zien dat er goede resultaten zijn geboekt, met weinig tegenvallers.

Stadsdeel Zuid heeft in de informatievoorziening rond erfpacht mogelijk fouten gemaakt.

Opvolgingsonderzoek Achterstallig onderhoud in Amsterdam-Centrum – aanbevelingen grotendeels opgevolgd.

De rapporten zijn te vinden op www.rekenkamer.amsterdam.nl

R Z

Wist u overigens dat...

De rekenkamer het belangrijk vindt dat zowel haar onderzoeksresultaten als zichzelf toegankelijk zijn voor een breed publiek? Hiervoor is onder meer de website zó ingericht dat niet alleen afgeronde onderzoeken er beschikbaar zijn, maar ook te zien valt wat de stand van zaken is bij lopende projecten. Hiernaast zoekt de rekenkamer momenteel naar manieren om de toegankelijkheid van de vaak dikke onderzoeksrapporten op de website te verbeteren, bijvoorbeeld door ze 'doorklikbaar' te maken. Tevens is het voor iedereen mogelijk via de website een suggestie te doen voor een onderzoeksonderwerp.

Zie onze website
www.rekenkamer.amsterdam.nl

Zaanstad

Voor Zaanstad stonden er in 2012 drie onderzoeksprojecten op de planning. Eén daarvan – een onderzoek naar de riolering in Zaanstad – is afgerond, aan twee verkenningen wordt nog gewerkt. Daarnaast heeft de rekenkamer een adviserende rol gespeeld in het raadsonderzoek naar de vuilstort in buurschap Nauerna.

Riolering Zaanstad

Het onderzoek van de rekenkamer richtte zich op de effectiviteit en de efficiëntie van het rioolbeleid van Zaanstad. De belangrijkste doelstelling van het geldende beleidsplan – dat stamt uit 2001 – was dat het riool in 2010 moest voldoen aan de *basisinpanning*: een door het rijk vastgelegd aanvaardbaar niveau van vuiluitstort. Hiervoor zijn ingrijpende wijzigingen in het rioolsysteem noodzakelijk. In 2004 is de uiterlijke termijn om te voldoen aan de doelstelling van het beleidsplan opgerekt naar 2014. Het kon niet anders, maar verdient geen schoonheidsprijs. De rekenkamer constateert ook dat de gemeente veel beleidskeuzes financieel onvoldoende heeft onderbouwd omdat de benodigde informatie ontbrak. Dit gebrek aan informatie is ook een reden geweest om in 2011 enkele maatregelen uit te stellen. Zaanstad werkt nu aan een beter inzicht in de kwaliteit van het riool. Tenslotte laat de informatievoorziening aan de raad te wensen over. Gegevens over de voortgang en de realisatie van geplande maatschappelijke effecten worden slechts beperkt verstrekt.

Adviesrol bij raadsonderzoek

Bij het raadsonderzoek naar de vuilstort Nauerna heeft de rekenkamer alleen een rol gespeeld als adviseur van de raadscommissie. De commissie was zelf verantwoordelijk voor de gang van zaken bij het onderzoek. De vuilstort Nauerna houdt de gemoederen in Zaanstad al lang bezig. In de raadsvergadering van 22 september 2011 is een motie aangenomen die tot doel had om duidelijkheid te verschaffen over storthoogtes en restcapaciteit van de vuilstort. Door de commissie bij te staan bij onder meer het selectieproces van het gespecialiseerde bureau, formulering van de opdracht en het aansturen van het onderzoek, hielp de rekenkamer mee aan een zorgvuldig onderzoeksproces. De adviserende functie die de rekenkamer hier innam, past goed bij het streven van de rekenkamer om door een breder 'assortiment' aan projecten meer te participeren in actuele vraagstukken en de raad in meer brede zin bij te staan.

